

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 38

Заснований в 1996 році

Рівне – 2007

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 38. — Рівне: РДГУ, 2007. — 315 с.

Збірник наукових праць містить статті з теоретико-методологічних, психолого-педагогічних, культурологічних та етно-психолінгвістичних проблем спілкування.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, психологів, практичних працівників освіти, керівників загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробйов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Мітюров Борис Никифорович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 4 від 31. 11. 2007 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 08 — 8.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2007

2. Серед психологічних чинників найбільший вплив на здійснення морального вибору студентами, які готуються до підприємницької діяльності, має навколишнє оточення, найменший – готовність прислухатися до власної совісті. При цьому майже третина респондентів ототожнює прийняте ними рішення із здійсненням ними вчинку, оцінюючи здійснене як добро.

3. Включення дисципліни "Етика бізнесу" до навчальних планів підготовки та перепідготовки фахівців з економіки та менеджменту сприяє поліпшенню морального статусу майбутніх суб'єктів підприємницької діяльності, підвищенню їхньої готовності до етичного здійснення ділових комунікацій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Винославська О.В. Етичні засади розвитку особистості менеджера зовнішньоекономічної діяльності // НТУУ "КПІ". Збірник наукових праць викладачів і аспірантів факультету менеджменту та маркетингу. – Київ: Вид-во "Політехніка", 2002. – С. 363-371.
2. Де Джорж Р.Т. Деловая этика / Пер. с англ. – М.; СПб.: Экономическая школа; Прогресс, 2001. – 496 с.
3. Купрейченко А.Б. Проблемы нравственно-психологической регуляции экономической активности // Проблемы экономической психологии. – М.: Издательство «Институт психологии РАН», 2005. – Т. 2. – С. 17-65.
4. Лефевр В. Формула человека: Контуры фундаментальной психологии. – М.: Прогресс, 1991. – 107 с.
5. Шрейдер Ю.А. Как определить моральный статус субъекта? // Лекции поэтике. – Москва: Московский институт развития образовательных систем, 1994. – С. 86-98.
6. Anderson B. Christian Social Ethics in a Global Era // The Journal of Market & Morality. – Vol. 1. – No. 1 (March 1998). – P. 95-97.
7. Baumhart R.C. How Ethical Are Businessmen? // Harvard Business Review. – 1961. – July-August. – 39. 4. – P. 6-19.
8. Donaldson T. The Ethics of International Business/ – New York: Oxford University Press, 1989. – 196 pp.
9. McCarthy D. J., Puffer S. M. Finding the Common Ground in Russian and American Business Ethics // California Management Review. – Vol. 37. – No. 2 (Winter 1995). – P. 29 – 45.
10. Sanders P. Entrepreneurial Decision Making and Ethical Values. – Warsaw, Poland: Business Siena College, 1996. – 24 pp.
11. Trevino L. K. Managing Business Ethics: Straight Talk About How To Do It Right/ – New York: J. Wiley & Sons, 1995. – 332 pp.
12. Vynoslavskaya O.V., McKinney J.A., Moore C.W., Longenecker J.G. Transition Ethics: a Comparison of Ukrainian and United States Business Professionals // Journal of Business Ethics. – N61, 2005. – ID BUSI3507-IJ3AUT1 2178908. – P.283-299.

Резюме. Соблюдение предпринимателями этических норм и их моральное поведение имеют большое значение в экономическом взаимодействии. В исследовании осуществлен анализ морального статуса будущих субъектов предпринимательской деятельности. Определена глубина влияния психологических факторов на осуществление морального выбора субъектом предпринимательской деятельности. По мнению автора, одним из путей подготовки будущих предпринимателей к этическому осуществлению деловых коммуникаций является включение дисциплины "Этика бизнеса" в учебные планы подготовки и переподготовки специалистов по управлению и предпринимательству.

Ключевые слова: моральный статус, субъект предпринимательской деятельности, моральный выбор.

The summary. The great importance of holding by entrepreneurs to ethical standards in economical reciprocity and their moral behavior is shown. The analysis of the moral status of the future subjects of entrepreneurial activity is carried out. The depth of influence of psychological factors to the realization of moral choice by subjects of entrepreneurial activity is determined. The author marks, that one of ways to train the future entrepreneurs in ethical realization of business communications is to introduce the discipline "Business Ethics" into the educational schedules of training and retraining specialists in management and entrepreneurship.

Key words: moral status, subject of entrepreneurial activity, moral choice.

Одержано редакцією 19.10.2007.

УДК: 37.159:81,253-057.875

О.С. КОЧУБЕЙ

ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ НАБУТТЯ СТУДЕНТАМИ-ФІЛОЛОГАМИ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Резюме. У статті описується зміст деяких аспектів сучасного психолінгвістичного підходу до психологічних механізмів набуття перекладацької компетентності студентами-психологами. Розглядаються питання, що стосуються психолінгвістичного визначення тексту; побудови схеми сприйняття мовного повідомлення; факторів, які сприяють адекватній інтерпретації тексту.

Ключові слова: психолінгвістика, сприйняття мови, текст, реципієнт, проекція тексту, мовний елемент.

Одним із центральних положень, визначених у Національній доктрині розвитку освіти України в 21 столітті, є створення умов для підготовки вчителів, здатних практично втілювати нові прогресивні методики й

технології навчання, інтегруючи всі етапи навчально-виховного процесу з кращими здобутками світової культури. Вітчизняна теорія і практика професійної підготовки вчителів іноземної мови яскраво свідчать про перехід до нового постметодичного періоду, який характеризується інтеграцією різних підходів, стратегій, технологій.

Тому проблема пошуку відповідних психологічних механізмів для навчання майбутніх викладачів-філологів мистецтву перекладу є досить актуальною. Не підлягає сумніву, що кожен новий механізм набуття студентами-філологами перекладацької компетентності базується на культурологічних концепціях, які оригінально та досить своєрідно поєднують вже відомі елементи та відповідні акценти.

Умозаїчній структурі провідних психологічних механізмів чітко вирізняються такі основні напрями набуття студентами-філологами перекладацької компетентності: оволодіння знаннями щодо виокремлення підходів до навчання іноземним мовам, набуття умінь їх використовувати при розв'язанні конкретних завдань з перекладу; засвоєння необхідних лінгво-мистецьких знань, умінь і навичок; оволодіння художніми та соціокультурними техніками; оволодіння студентами операційними уміньми інтегрувати іноземну мову з предметами інших гуманітарних циклів. Не останнє місце у цьому списку займає знання сучасної теорії інтерпретації тексту, які дозволяють пояснити, що відбувається під час перекладу як одного з найважливіших культурних процесів. оволодіння викладачами та студентами соціо-культурними підходами до навчання майбутніх фахівців іноземної мови;

Основні завдання та цілі статті наступні: проаналізувати теоретичні підходи до вивчення шляхів навчання студентів-філологів перекладу, сформулювати психологічні механізми формування перекладацької компетентності майбутніх фахівців, дослідити можливість оптимального використання психологічних механізмів на процес набуття студентами-філологами перекладацької компетентності.

Проблема вивчення психологічних механізмів, які відбуваються при перекладі не нова; її досліджували багато науковців: Архіпова Л., Виготський Л.С., Завальська Д.А., Микилинська М.Я., Муратов С.О., Михальчук Н.О., Моляко В.О., Павелків Р.В., Рубінштейн С.Л. та інші. Для успішного перекладу необхідно визначити склад тих знань про мову, з якої відбувається переклад, і тих мовних і мовленнєвих умінь, сукупність яких складає змістову і операційну сторони лінгвістичного мислення і забезпечує вільне володіння навиками перекладу.

Дослідження розумових дій, виконання яких забезпечує розуміння прочитаного тексту, показано, що вони відбуваються з орієнтацією на різноманітні признаки записаного (графічно) речення. Деякі признаки речення позначені в тексті певними знаками (графічними, структурними та ін.); такі признаки можна назвати зовнішніми. Орієнтування на них при сприйнятті тексту потребує певних знань та умінь розпізнавати їх у тексті. Хоча ряд признаків речення, а саме його семантичні признаки, не марковані в тексті. Щоб орієнтуватись на такі признаки при читанні, необхідно їх об'єктивізувати. Тільки після об'єктивації признаків стає можливим використовувати їх в якості орієнтирів, за допомогою яких здійснюється глибоке розуміння графічно оформлених речень, особливо їх змісту. Таким чином розуміння речень при читанні потребує виконання двох типів розумової діяльності: 1) розпізнавання зовнішніх признаків речення і 2) об'єктивації його внутрішніх признаків. Сукупність цих дій утворює систему, використання якої являється найважливішою умовою розуміння речень при читанні.

У всіх психолінгвістичних дослідженнях підкреслюється складність та багатогранність процесів сприйняття та розуміння тексту. Усі вчені вказують на їх тісний взаємозв'язок, ось чому сприйняття і розуміння прийнято розглядати як дві сторони одного явища – сторону процесуальну і сторону результативну.

І.А. Зимня [4] виділяє три основні рівні сприйняття мовлення. На рівні розпізнавання кожен звуковий сигнал, який надходить до реципієнта, окремо порівнюється з уже існуючим у пам'яті еталоном. На наступному етапі відбувається осмислення упорядкованих звукосполучень (слів і цілісних синтаксичних структур), яке може мати або позитивний, або негативний результат. Позитивним результатом процесу осмислення і являється розуміння [4; 6]. Таким чином, процес сприйняття і розуміння тексту являє собою ієрархічну систему, де в тісному взаємозв'язку виступають нижчий, сенсорний, і вищий, змістовний рівні.

Ієрархічність осмислення тексту виявляється в поступовому переході від інтерпретації значень окремих слів до розуміння змісту цілих висловлювань, а пізніше – до осмислення загальної ідеї тексту.

Хоча ці процеси – розуміння окремих слів і фраз – відіграють роль допоміжних операцій, так як, звертаючись до тексту, реципієнт ніколи не ставить перед собою задачу зрозуміти окремі слова чи фрази. Таке розуміння починається з пошуків загального змісту повідомлення, і лише потому переходить на більш низькі рівні – сенсорні (розпізнавання звуків), лексичні (сприйняття окремих слів) і синтаксичний (сприйняття змісту окремих значень) [8].

Тобто реальний процес розуміння тексту не співпадає з тим порядком, в якому надходить інформація. Ось чому адекватне осмислення повідомлення може мати місце тільки тоді, коли між вказаними рівнями відбувається зворотній зв'язок, коли "всі рівні взаємообумовлюються і взаємоконтролюються" [7, 18].

В результаті осмислення тексту у студента повинна утворитись проекція цього тексту. Проекцію тексту визначають як "продукт процесу змістового сприйняття тексту реципієнтом, в тій чи іншій мара наближеного до авторського варіанту проекції тексту" [6, 35]. Проекцію тексту складає система уявлень, яка формується у реципієнта при взаємодії зі знаковою продукцією. На думку Т.М. Дридзе [5], реципієнт адекватно інтерпретує текст тільки в тому випадку, якщо основна ідея тексту витлумачена адекватно задуму автора, тобто проекції текстів автора і читача максимально наближені одна до одної. Якщо реципієнт чітко зрозумів, з якою метою

породжений певний текст, що саме хотів сказати його автор за допомогою задіяних у тексті засобів, то можна зробити висновок, що він інтерпретував текст адекватно.

Хоча загальновідомий той факт, що в інтерпретації одного і того ж тексту різними реципієнтами часто можна побачити значні розбіжності. Перш за все це відноситься до художніх текстів, так як інші види текстів (наприклад, наукові тексти) будуються так, щоб бути однозначно зрозумілими читачами.

Варіативність сприйняття одного і того ж тексту пояснюється, на наш погляд, декількома психологічними причинами. В першу чергу сюди слід віднести прояви мотиваційної, когнітивної та емоційної сфер особистості: ті потреби, мотиви й цілі, які спонукали людину звернутись до певного тексту, емоційний настрій в момент сприйняття тексту; ступінь концентрації уваги на інформації, яка сприймається і т.і.

В процесі осмислення тексту індивід обов'язково спирається на схеми знань про всесвіт. Ці знання дозволяють йому орієнтуватись в ситуації, яка описується в тексті, додумувати її, судити про вірогідність чи нереальність подій, які описуються [6]. Ось чому ми рахуємо необхідним окремо виділити психофізіологічні особливості індивіда, сприймаючого текст, його стать і вік. Статеві і вікові особливості визначають існуючу у реципієнта картину світу, від якої залежать розбіжності у сприйнятті і тлумаченні змістових компонентів тексту.

В.П. Белянін [4] виділяє два типи читачів художніх текстів. Реципієнти першого типу інтерпретують текст в межах авторської концепції, яка визначається самим текстом. В цьому випадку проекція тексту, вибудована реципієнтом, максимально наближена до змісту, вкладеного в текст його автором. Для другого типу реципієнтів базовий текст являється лише поштовхом для породження власних думок, пов'язаних з темою тексту. Такий читач замінює текст автора власним текстом, досить віддаленим від значення тексту-еталона.

В.П. Белянін розробив психолінгвістичну типологію художніх текстів по емоційно-змістовій домінанті [3]. Вчений виділяє різні типи текстів – “світлі”, “темні”, “веселі”, “сумні”, “гарні”, “важкі”.

Розробляючи свою типологію В.П. Белянін базувався на тому, що кожен мовний елемент, з яких складається текст, обумовлений не тільки лінгвістичними, а й психологічними закономірностями: структуру будь-якого художнього тексту можна співвіднести з тим чи іншим типом акцентуації людської свідомості. В ролі організуючого центра тексту виступає його емоційно-змістова домінанта – “система когнітивних і емотивних еталонів, характерних для певного типу особистості, які слугують психологічною основою ... вербалізації картини світа в тексті” [3, 54].

Дослідження В.П. Беляніна показали, що на кожному типі акцентуації – паралельному, епілептоїдному, манакальному, депресивному, істероїдному – базується та чи інша емоційно-змістова домінанта. Ось чому, створюючи текст, людина, володіюча певним типом свідомості, описує дійсність через призму своїх власних уявлень про неї.

Що стосується сприйняття і розуміння певних видів текстів, то найбільш адекватно зміст тексту інтерпретується тим індивідом, психологічна структура свідомості якого максимально наближена до психологічних особливостей особистості автора. Ось чому є важливим для студентів, майбутніх перекладачів, глибоко зрозуміти зміст тексту, аналізувати його. У цьому контексті процес підготовки вчителів іноземної мови спрямовується на формування у студентів умінь реалізовувати технології, поєднуючи класичні й інноваційні підходи до навчання у площині особистісного бачення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Апухтін В. Б. Психолінгвістический метод анализа смысловой структуры текста: Автореф. дис. канд. филол. наук. - М., 1987.
2. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. - М., 1999.
3. Белянін В. П. Основы психолінгвістической диагностики: модели мира в литературе. - М., 2000.
4. Белянін В. П. Психолінгвістические аспекты художественного текста. - М., 1988.
5. Дрідзе Т. М. Текст как иерархия коммуникативных программ (информативно-целевой подход) // Смысловое восприятие речевого сообщения. - М., 1996.
6. Залевская А. А., Камінська Э. Е., Медведева И. Л., Рафікова Н. В. Психолінгвістические аспекты взаимодействия слова и текста. - Тверь, 1998.
7. Зімня І. А. К вопросу о восприятии речи: Автореф. дис. канд. пед. наук (по психологии). - М., 1991.
8. Лурія А. Р. Речь и мышление. - М., 1975.

Для підготовки даної статті були використані матеріали з сайту <http://www.philology.ru>

Резюме. В статтє описується суть некоторых аспектов современного психолінгвістического подхода к психологическим механизмам получения переводческой компетентности студентами—филологами. Рассматриваются вопросы, касающиеся психолінгвістического определения текста; построения схемы восприятия речевого сообщения; факторов, способствующих адекватной интерпретации текста.

Ключевые слова: психолінгвістика, восприятие речи, текст, реципиент, проекция текста, речевой элемент.

The summary. In the article the essence of some aspects in modern psycholinguistic approach to psycholinguistic mechanisms of getting the competence in translation by the students of philology department is described. The questions concerning the psycholinguistic text definition, the scheme of speech message apprehension, the facts that contribute to the accurate text interpretation are shown.

Key words: psycholinguistic, the speech apprehension, text, recipient, projection of the text, the element of the text.

Одержано редакцією 22.10.2007.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СПІЛКУВАННЯ	4
<i>Балл Г.О.</i> Методологічні засади використання і вдосконалювання людинознавчої термінології.	4
<i>Ложкін Г.В., Воляннюк Н.Ю., Бринзак С.С.</i> Інноваційний метод оцінки взаємовідносин у спортивній команді.	9
<i>Носков ВІ., Ефросиніна О.В.</i> Психологічні особливості освітньої діяльності в умовах корпоративного ВУЗу.	12
<i>Павелків Р.В.</i> Особливості соціально-психологічного аналізу педагогічної комунікації у формуванні моральних суджень молодших школярів.	15
<i>Хом'як І.М.</i> Комунікативні проблеми у писемному дискурсі.	19
<i>Охременко О.Р.</i> Особливості формування соціальної реальності в групі військовослужбовців.	23
<i>Туриніна О.Л.</i> Вплив особливостей спілкування викладача та студента на формування професійної ідентичності особистості майбутнього психолога.	26
<i>Винославська О.В.</i> Етичні проблеми професійного спілкування викладачів технічного університету.	29
<i>Вовчик-Блакитна О.О., Гурлєва Т.С., Гуменюк Г.В., Пісарєва О.В., Курганов К.В.</i> Забезпечення емоційного комфорту дитини під час спілкування у сім'ї.	33
<i>Мусатов С.О.</i> Педагогічна комунікація в контексті соціальної практики	36
<i>Литовський В.Ф.</i> Комунікація між вчителем і учнем в умовах розбудови шкільного навчання на засадах діалогу.	39
<i>Бастун Н.А.</i> Індивідуальний підхід у розвитку монологічного мовлення школярів зі сповільненим темпом психічних процесів.	44
<i>Бастун М.В.</i> Психологічні засоби розвитку комунікативної культури.	48
<i>Завгородня О.В.</i> Способи психологічної підтримки художньо обдарованої особистості	53
<i>Михальчук Н.О.</i> Концептуальні підходи до виявлення розуміння старшокласниками літературних творів.	57
<i>Рождественський А.Ю.</i> Комунікативний потенціал особистості у віковому вимірі.	62
<i>Копилов С.О.</i> Концепція діалогу М.М.Бахтіна як методологічна парадигма психологічного дослідження.	66
<i>Філоненко М.М.</i> Методологічні аспекти комунікативної компетенції лікаря.	71
<i>Російчук Т.А.</i> Зумовленість психологічного розвитку суб'єкта послідовним становленням різних культурних форм спілкування.	75
<i>Жирун О.А.</i> Моральні цінності як чинник формування комунікативної культури майбутніх редакторів.	80
<i>Виноградна О.В.</i> Чинники сприйняття глядачем насильства в художніх фільмах.	83
<i>Мединцев В.О.</i> Суб'єктне та позиційне моделювання внутрішніх діалогів.	85
<i>Куценко Г.В.</i> Образ світу в системі регуляції особистості: мовні аспекти.	89
<i>Крилова-Грек Ю.М.</i> Психолінгвістичні аспекти адекватності передачі понять іншомовних текстів.	92
Розділ 2. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ СПІЛКУВАННЯ ТА ЙОГО ДІАГНОСТИКИ	95
<i>Ефросиніна О.В.</i> Мотиви і результати професійного та трудового самовизначення студентів приватного ВУЗу.	96
<i>Білик О.С., Яницур М.С.</i> Сформованість позитивного ставлення учнів початкової школи до проблеми вибору професії.	98
<i>Андрєєв О.С.</i> Фасилітація спілкування на основі інтегративного підходу.	103
<i>Касаткіна О.В.</i> Конфлікт як умова продуктивного спілкування.	107
<i>Мейтарчан С.Ю.</i> Психологічні особливості професійного спілкування менеджерів.	109
<i>Белешко М.Д.</i> Виникнення конфліктів у спілкуванні та шляхи їх розв'язання.	113
<i>Веремчук А.М.</i> Рефлексія як основа педагогічного спілкування.	117
<i>Гнатюк О.В.</i> Психологічні особливості спілкування в навчально-виховному процесі.	119
<i>Димченко Н.С.</i> Психологічні аспекти підготовки майбутнього менеджера-економіста до ефективного управлінського спілкування.	121
<i>Дубініна О.С.</i> Чинники активізуючої саморегуляції вивчення іноземної мови студентами технічного вузу. На матеріалі англійської мови.	126
<i>Колодич О.Б.</i> Проблема підвищення ефективності навчання дітей із ЗПР та оволодіння ними мовленнєвими уміннями як одна з актуальних у теорії і практиці психології і педагогіки.	128
<i>Кононець М.О.</i> Підготовка майбутніх суб'єктів підприємницької діяльності до етичного здійснення ділових комунікацій.	132

<i>Кочубей О.С.</i> Психологічні механізми набуття студентами-філологами перекладацької компетентності.	136
<i>Курыта Ю.В.</i> Розвиток креативного мислення учнів загальноосвітньої школи засобами іноземної мови.	139
<i>Пастушенко Л.А.</i> Проблема особистісного досвіду в парадигмі гуманістичної психології.	141
<i>Рикун А.А.</i> Причини виникнення конфліктів та способи їх розв'язування.	145
<i>Рудюк О.В.</i> Проблема внутрішньо особистісного конфлікту ситуації професійної деправації.	148
<i>Солодчук С.Є.</i> Комунікативна взаємодія як соціально-психологічний феномен.	152
<i>Хунавцева Н.О.</i> Розвивальні можливості евристичної бесіди як форми навчальної роботи.	155
<i>Шарапа І.С.</i> Маніпулятивне спілкування та духовний світ особистості.	159
<i>Щур О.В.</i> Вивчення репродуктивних установок та уявлень про дитячо-батьківське спілкування у студентської молоді.	163
<i>Денисюк Н.В.</i> Проблема еколого-виховного потенціалу трудового навчання у педагогічній науці.	166

Розділ 3. КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ТА ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ СПІЛКУВАННЯ

ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ.	170
<i>Воробйова Л.М.</i> Мовленнєве спілкування: психолінгвістичний і соціокультурний аспекти проблем.	170
<i>Гаєва Н.І.</i> Психолінгвістичний аспект використання слухової наочності у навчанні іноземних мов.	172
<i>Воробйова І.А.</i> Культурологічний підхід до навчання ділового спілкування.	174
<i>Мороз Л.В., Дуброва А.С.</i> Психолого-педагогічні передумови засвоєння учнями та студентами ділового іноземного мовлення.	176
<i>Мороз Л.В., Трофімчук В.М.</i> Психолінгвістичний коментар як засіб інтенсифікації навчального процесу.	178
<i>Фрідріх А.В., Дацик М.В.</i> Проблема формування особистості майбутнього спеціаліста: завдання та реалізація.	181
<i>Баталія Л.О.</i> Культурологічні та психолінгвістичні аспекти у навчанні спілкування іноземною мовою.	184
<i>Белявська О.О.</i> NLP та сугестопедія. Ефективна комунікація між викладачем та студентом.	186
<i>Богатирьова Т.В.</i> Технологія словесного впливу в процесі спілкування як компонент педагогічної майстерності вчителя іноземної мови.	189
<i>Бойко Н.Г.</i> Психологічні особливості навчання дітей дошкільного віку іноземної мови.	192
<i>Готовкіна Л.Д.</i> Психолінгвістичний аспект вербальної концептуалізації світу.	195
<i>Данилова І.Ю.</i> Психолінгвістичні проблеми прямих методів навчання усному спілкуванню іноземними мовами.	199
<i>Джава Н.А.</i> Особистісно-діяльнісний підхід у процесі навчання іноземних мов.	202
<i>Мазурок О.М.</i> Формування соціокультурної компетенції в учнів при спілкуванні іноземною мовою.	204
<i>Мезін В.Г.</i> Лінгвокультурологічний принцип спілкування при навчанні іноземної мови.	207
<i>Ніколайчук І.О.</i> Новотвір як комунікативний еквівалент у процесі номінації.	209
<i>Олесюк Л.В.</i> Реалізація психологічних принципів навчання іноземній мові.	213
<i>Перішко І.В.</i> Вплив соціокультурного компоненту на комунікативну компетентність студентів.	215
<i>Сяська Н.В.</i> Відбір лексичного мінімуму з психолінгвістичного боку.	217
<i>Фурсик Т.О.</i> Сучасний стан проблеми навчання іноземної мови на мовних спеціальностях.	220
<i>Хомицька Р.В.</i> Психологічні особливості формування когнітивного та комунікативного компонентів в онтогенетичному розвитку мовлення.	222
<i>Хомяк Т.С.</i> Психологічні особливості організації діалогічного спілкування у процесі навчання школярів іноземної мови.	226
<i>Чайка І.В.</i> Розвиток аргументації у комунікативній діяльності підлітків на уроках англійської мови.	228
<i>Черуха В.В.</i> Позитивний вплив міжмовного переносу на процес вивчення другої іноземної мови.	231
<i>Ширяєва Т.М.</i> Особливості розвитку пізнавальної діяльності студентів у процесі формуванні комунікативної компетенції.	232
<i>Яцюрник А.О.</i> Організація діалогічного спілкування на заняттях у вищій школі.	235

Розділ 4. ВІКОВІ, ГЕНДЕРНІ ТА ЕТНОПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СПІЛКУВАННЯ.

<i>Носкова О.В.</i> Гендерні проблеми збереження здоров'я студенток-матерів в процесі навчання.	240
<i>Зубілевич М.І.</i> Особливості гендерних аспектів спілкування дівчат-підлітків у навчальних закладах Великої Британії.	242
<i>Івашкевич Е.З.</i> Особливості застосування комунікативних психотехнік з метою реабілітації школярів з особистісними розладами.	245
<i>Михальчук Ю.О.</i> Типи міжкультурної взаємодії.	250
<i>Ярута Н.П.</i> Гендерні аспекти спілкування школярів.	254
<i>Ангеліс К.О.</i> Розвиток особистісної рефлексії підлітків в комунікаціях під час проведення психологічного тренінгу.	256
<i>Андрейко Б.В.</i> Перинатальні аспекти спілкування матері і дитини як двох абсолютних комунікативних партнерів.	259

Бігунова С.А. Психолого-педагогічні принципи культурологічно зорієнтованого навчання старшокласників іноземної мови.	260
Верьовкіна О.Є. Розвиток мисленнєвої культури школярів в контексті діалогічного спілкування.	264
Воропаєв Є.П. Психологічні впливи режисерів на студійців дитячих театрів..	266
Ніколайчук Г.І. Можливості використання ідей комунікативної граматики в онтолінгвістиці.	271
Кирпач Н.Б. Проблема сенсу життя в ранньому юнацькому віці.	274
Крупко Т.Є. Розвиток ефективних стилів спілкування у подоланні бар'єрів професійного самовизначення у ранньому юнацькому віці.	278
Кулаков Р.С. Роль знаково-контекстного спілкування у процесі професійно-предметної та соціокультурної підтримки старшокласників.	281
Лемешук О.В. Психологічні проблеми спілкування в підлітковому віці.	285
Лукомська С.О. Комунікативна функція підліткового одягу та її значення у формуванні статево-рольової поведінки: етнокультурний аспект.	287
Мазяр В.М. Особливості розвитку мислення підлітків в пізнавальній діяльності.	291
Марчій Т.М. Врахування психолінгвістичного аспекту спілкування у підготовці вчителя іноземної мови у початкових класах.	295
Морозовська Т.Д., Дацик М.В. Психологічні проблеми спілкування на уроках мистецьких дисциплін.	298
Остапчук Н.О. Роль комунікативних процесів у формуванні ставлень молодших школярів до моральних приписів.	300
Тимофєєва Н.М. Метафора як засіб підвищення ефективності спілкування.	303
Хомутиннікова Н.Н. Особливості комунікативних очікувань молодших школярів щодо вчителя.	305
Юринець О.О. Творчий саморозвиток як чинник формування педагогічної відповідальності студента педагогічного коледжу.	308
Відомості про авторів	312

Наукове видання

ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 38

Заснований у 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.

Технічний редактор Третьак О.Ю.

Комп'ютерна верстка Хильчук Т.К.

Здано до набору 08.11.2007 р. Підписано до друку 30.11.2007 р.

Формат 60х84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.

Ум. друк. арк. 42,3. Замовлення № 56/1. Наклад 300.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31

Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі

Рівненського державного гуманітарного університету

33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах
освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного
гуманітарного університету. Випуск 38. — Рівне: РДГУ, 2007. — 315 с.**

ISBN 966 — 7281 — 08 — 8.

Збірник наукових праць містить статті з теоретико-методологічних, психолого-педагогічних, культурологічних та етно-психолінгвістичних проблем спілкування.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, психологів, практичних працівників освіти, керівників загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20